

LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Vilniaus g. 33, LT-01506 Vilnius, tel. (8 5) 266 1400,
faks. (8 5) 266 1402, el. p. ministerija@sam.lt, http://www.sam.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188603472

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

2022-04-

Nr. (1.1.3-413)10-

I 2022-01-06

Nr. NV-53

2021-12-20

Nr. NV-3330

2022-01-31

Nr. NV-235

2022-04-07

Nr. NV-891

2022-04-08

Nr. NV-901

3334662

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO NUTARIMO „DĖL NACIONALINĖS DARBOTVARKĖS NARKOTIKŲ, TABAKO IR ALKOHOLIO KONTROLĖS, VARTOJIMO PREVENCIJOS IR ŽALOS MAŽINIMO KLAUSIMAIS IKI 2035 METŲ PATVIRTINIMO“ PROJEKTO TEIKIMO

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija, įgyvendindama Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. kovo 10 d. nutarimu Nr. 155 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano patvirtinimo“ (toliau – Planas), 4.1.5 veiksmą, teikia Lietuvos Respublikos Vyriausybei Lietuvos Respublikos Seimo nutarimo „Dėl Nacionalinės darbotvarkės narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės, vartojimo prevencijos ir žalos mažinimo klausimais iki 2035 metų patvirtinimo“ projektą (toliau – Nacionalinės darbotvarkės projektas), patikslintą įvertinus Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Socialinės politikos grupės, Strateginio planavimo ir stebėsenos grupės 2022 m. balandžio 7 d. pažymą Nr. NV-891, Teisės grupės 2022 m. balandžio 8 d. išvadą Nr. NV-901 ir 2022 m. balandžio 12 d. tarpinstitucinio pasitarimo protokolinį sprendimą.

Nacionalinės darbotvarkės projektu siekiama nustatyti ilgalaikius narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės, vartojimo prevencijos ir žalos mažinimo tikslus ir uždavinius, jų įgyvendinimo kryptis bei vertinimo rodiklius ir jų reikšmes, vykdyti visapusišką, nuoseklia, mokslo ir faktiniais duomenimis pagrįstą ir subalansuotą, tarptautinius standartus atitinkančią, žmogaus teises užtikrinančią psichoaktyvių medžiagų kontrolės bei vartojimo prevencijos politiką Lietuvoje iki 2035 m.. Nuo 2021 m. sausio 1 d. įsigaliojus naujam strateginio valdymo modeliui, kaip strateginis dokumentas Nacionalinė darbotvarkė pakeis Valstybinę narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės ir vartojimo prevencijos 2018–2028 m. programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Seimo 2018 m. gruodžio 13 d. nutarimu Nr. XIII-1765 „Dėl Valstybinės narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės ir vartojimo prevencijos 2018–2028 m. programos patvirtinimo“.

Šio strateginio dokumento esminis siekis – suformuoti ilgalaikę psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo mažinimo politikos viziją, t. y. subalansuotomis priemonėmis siekti saugesnės ir sveikesnės šalies, kurioje kiekvienam žmogui siekiama padėti išvengti ar sumažinti alkoholio, tabako ir narkotikų daromą žalą, taip pat sudaromos galimybės rūpintis savo, šeimos ar bendruomenės narių sveikata, socialine ir ekonomine gerove.

Nacionalinės darbotvarkės projektas apima lygiavertį svarbias ir viena kitą papildančias sritis: paklauso mažinimo (prevencijos, ankstyvosios intervencijos, gydymo, psichologinės ir

socialinės rehabilitacijos bei reintegracijos priemonės); pasiūlos mažinimo (teisėtų ir neteisėtų psichoaktyviųjų medžiagų fizinio bei ekonominio prieinamumo ribojimo priemonės); žalos mažinimo (veiksmingos rizikos valdymo ir pagalbos priemonės narkotines ir psichotropines medžiagas vartojantiems asmenims ir prie žalos klausimų valdymo prisidedantys sprendimai baudžiamosios politikos narkotikų vartotojų atžvilgiu srityje). Kiekvienoje nurodytoje Darbotvarkės srityje kompleksškai sprendžiami klausimai susiję su stebėseną, kuri suprantama kaip patikimos, kokybiškos ir palyginamos informacijos rinkimas ir vertinimas, pripažįstant mokslinį politikos ir intervencijos įvertinimą, remiant ir tobulinant mokslinius tyrimus.

Nacionalinės darbotvarkės įgyvendinimo poveikio rodiklių sąrašas sudarytas iš 11 strateginių darbotvarkės tikslų atspindinčių siekiamų kompleksinių rodiklių. Uždavinių įgyvendinimo rodikliai bus iškelti Nacionalinę darbotvarkę įgyvendinančiuose strateginiuose dokumentuose – nacionalinėse plėtros programose, strateginiuose veiklos planuose, todėl į Nacionalinę darbotvarkę nėra įtraukti. Pasirinktų rodiklių reikšmės derintos su 2021–2030 metų Nacionalinio pažangos plano strateginių tikslų, uždavinių ir poveikio rodiklių sąrašo reikšmėmis, Europos šalių rodikliais, Pasaulio sveikatos organizacijos techninėse gairėse rekomenduojamais siektiniais rezultatais.

Vadovaujantis Europos narkotikų ir narkomanijos stebėsenos centro rekomendacijomis, kitų Europos Sąjungos šalių gerąja strateginių dokumentų rengimo ir narkotikų politikos vertinimo praktika, rengiant Nacionalinės darbotvarkės projektą:

1. skirtingoms Nacionalinės darbotvarkės dalims parengti, esamai Lietuvos situacijai įvertinti, atliekant situacijos analizę, bei siūlymams pateikti, Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas (toliau – Departamentas) sudarė tarpžinybines darbo grupes, į kurių veiklą įtraukti valstybės, savivaldybių įstaigų, institucijų, nevyriausybiinių organizacijų atstovai, skirtingų mokslo sričių atstovai, kiti suinteresuoti asmenys;

2. Nacionalinės darbotvarkės kokybės ir turinio objektyvumui užtikrinti, vadovaujantis tarptautine patirtimi, remtasi išoriniu socialinės ir sveikatos apsaugos, teisės bei ekonomikos sričių ekspertų narkotikų politikos vertinimu¹, kurio išvadų pagrindas – integruoto ir subalansuoto požiūrio įtvirtinimas bei įrodymais grįstų politinių sprendimų priėmimas;

3. Nacionalinės darbotvarkės rengimo metu taip pat buvo konsultuojamasi su visuomene. 2021 m. rugsėjo 9–24 d. įvyko viešojo konsultacija – apklausa. Visuomenės įtraukimas buvo svarbi Nacionalinės darbotvarkės rengimo proceso dalis, siekiant išsiaiškinti asmenų, besinaudojančių paslaugomis, šeimų, bendruomenių, organizacijų ir kitų suinteresuotų asmenų keliamas problemas ir rūpimus klausimus.

Nacionalinės darbotvarkės projektas atitinka Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės veiklos programos, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“, nuostatas, juo neperkeliami ir neįgyvendinami Europos Sąjungos teisės aktai ar kai kurios jų nuostatos, jis nenotifikuotinas Europos Komisijai.

Patvirtinus Nacionalinę darbotvarkę, teisės aktai nebus keičiami, tačiau Nacionalinės darbotvarkės įgyvendinimo laikotarpiu bus analizuojami ir peržiūrimi su psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo mažinimo klausimais susiję teisės aktai ir, esant reikalui, inicijuojami jų pakeitimai.

Nacionalinės darbotvarkės projekte neapibrėžiamos sąvokos, kurios turi būti įvertintos Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

Nacionalinės darbotvarkės projektas buvo derinamas su visuomene ir suinteresuotomis institucijomis skelbiant jį Lietuvos Respublikos Seimo teisės aktų informacinės sistemos Projektų registravimo posistemėje (TAIS Nr. 21-29402, 21-29403). Lietuvos savivaldybių asociacija, Lietuvos statistikos departamentas, Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerija, Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija pastabų neturėjo. Į Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos, Kalėjų

¹ Teisės, sveikatos ir socialinės sistemų, susijusių su narkotikų politika Lietuvoje, analizė, 2018 m.: https://ntakd.lrv.lt/uploads/ntakd/documents/files/Analyze_final.pdf

departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos, Policijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Respublikinio priklausomybės ligų centro, Lietuvos socialinio emocinio ugdymo asociacijos pastabas iš esmės atsižvelgta arba su atitinkamomis institucijomis ir organizacijomis pastabos suderintos darbo tvarka.

Lietuvos Respublikos finansų ministerija, Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerija, Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija, Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba, Valstybinis psichikos sveikatos centras, Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centras, Savivaldybių visuomenės sveikatos biurų asociacija, Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnyba, Muitinės kriminalinė tarnyba, Nacionalinė tabako ir alkoholio koalicija bei Koalicija „Galiu gyventi“ išvadų nepateikė.

Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės išvadoje pateikta pastaba, kad nėra nurodyta informacija, kaip Valstybės pažangos taryba dalyvavo rengiant Nacionalinės darbotvarkės projektą. Atsižvelgiant į tai, kad nuo 2018 m. Vyriausybės komisijos – Valstybės pažangos tarybos sudėtis nebuvo atnaujinta, į Nacionalinės darbotvarkės projekto rengimą įtraukti Valstybės pažangos tarybos nebuvo galimybės.

Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijos (dėl vieningos akcizų politikos, siejant ją su kaimyninių šalių praktika ir tokiu būdu užtikrinant vieningą akcizų politiką regione), Generalinės prokuratūros (dėl baudžiamosios politikos peržiūros siekiant dekriminalizuoti veikas, susijusias su disponavimu nedideliu kiekiu narkotikų be tikslo jas platinti), VŠĮ Gyvybės mokslų ir edukologijos instituto, Lietuvos verslo konfederacijos (dėl tabako žalos mažinimo dėmens įtraukimo į Nacionalinę darbotvarkę, kurio esmė – pripažinti naujoviškus tabako gaminius ir elektronines cigaretes „mažesnės žalos“ produktais ir naudoti šiuos gaminius kaip žalos mažinimo priemonę, pagalbą siūlant metantiems rūkyti ir kt.) pastabos, į kurias neatsižvelgta, argumentuotos derinimo pažymoje.

Dėl Ekonomikos ir inovacijų ministerijos pastabos organizuotas pasitarimas, tačiau, įvertinus Finansų ministerijos poziciją, suderinti bendros pozicijos nepavyko, pastaba palikta derinimo pažymoje. Dėl Generalinės prokuratūros pastabų buvo organizuotas pasitarimas, tačiau dėl principinio požiūrių išsiskyrimo dėl baudžiamosios politikos peržiūros (Darbotvarkėje siūloma remtis ne į baudimą, bet į sveikatą ir žmogaus teisių gynimą orientuotu požiūriu) bendros pozicijos suderinti nepavyko, pastabos paliktos derinimo pažymoje, kaip neatitinkančios naujosios ES narkotikų strategijos bei Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų. Susitikimas su Lietuvos verslo konfederacija šiuo metu organizuojamas, siekiant plačiau paaiškinti priimtus sprendimus bei jų argumentus, taip pat supažindinti su Nacionalinės darbotvarkės projekto nuostatomis, kurių pagrindu, atsiradus nepriklausomiems moksliniams tyrimams, tarptautinių organizacijų rekomendacijoms ar klinikinio veiksmingumo įrodymams, gali būti ateityje pradėti taikyti atitinkami aprobuoti nauji gydymo ir žalos mažinimo metodai. Visgi kol nėra pakankamai įrodymų, kurie teigtų, kad naujoviški būdumiai tabako gaminiai gali būti vartojami kaip žalos mažinimo priemonės, tai yra kaip priemonės padedančios mesti rūkyti, pastabos dėl šio aspekto pateikiamos derinimo pažymoje.

Teikiamas Nacionalinės darbotvarkės projektas ir lydimieji dokumentai skelbiami Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos Teisės aktų informacinės sistemos (TAIS) Projektų registravimo posistemėje.

Nacionalinės darbotvarkės projektą parengė Departamento (l. e. direktoriaus pareigas Stebėsenos ir analizės skyriaus vedėja Evelina Pridotkienė, tel. 8 659 04891, el. p. evelina.pridotkiene@ntakd.lt) sudarytos tarpžinybinės darbo grupės prevencijos, gydymo, reabilitacijos ir reintegracijos, alkoholio, tabako pasiūlos mažinimo, neteisėtos pasiūlos mažinimo, žalos mažinimo ir baudžiamosios politikos peržiūros pogrupiai.

Siekiant tarpžinybine įtrauktimi grįsto politikos formavimo ir sklandaus jos įgyvendinimo Nacionalinės darbotvarkės nuostatos kiekvienoje srityje detalai aptartos Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2021 m. kovo 30 d. įsakymu Nr. V-667 sudarytoje Nacionalinės

darbotvarkės rengimo politinio lygmens koordinacinėje grupėje, kurią sudarė Lietuvos Respublikos Vyriausybės, Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų, Lietuvos Respublikos finansų, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos, Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto, Lietuvos Respublikos teisingumo, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijų, Pasaulio sveikatos organizacijos atstovybės Lietuvoje ir Departamento atstovai.

PRIDEDAMA:

1. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimo „Dėl Nacionalinės darbotvarkės narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės, vartojimo prevencijos ir žalos mažinimo klausimais iki 2035 metų patvirtinimo“ projektas, 41 lapas.

2. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo nutarimo „Dėl Nacionalinės darbotvarkės narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės, vartojimo prevencijos ir žalos mažinimo klausimais iki 2035 metų patvirtinimo“ projekto pateikimo Lietuvos Respublikos Seimui“ projektas, 1 lapas.

3. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimo „Dėl Nacionalinės darbotvarkės narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės, vartojimo prevencijos ir žalos mažinimo klausimais iki 2035 metų patvirtinimo“ projekto aiškinamasis raštas, 5 lapai.

4. Nacionalinės darbotvarkės projekto derinimo pažyma, 3 lapai.

5. Institucijų derinimo raštai, 67 lapai.

6. Nacionalinės darbotvarkės projekto antikorupecinio vertinimo pažyma, 4 lapai.

Sveikatos apsaugos ministras

Arūnas Dulkys

